

„Tablókép” a kiscsoportról

A tanulócsoporthoz kapcsolódóan 1973-ban kiadott kerettanterv meghatározta az ebben a formában oktatható tantárgyak körét, átlagosan 15-20 főben állapította meg a kiscsoportokhoz belüli a hallgatók számát. A kerettanterv arra is lehetőséget adott, hogy az intézmények — a személyi és tárgyi feltételek ismeretében — maguk döntsenek arról, mely tárgyaknál válasszák ezt az oktatási formát. A célkitűzés a megfelelő tanár-diaák viszony megteremtése, a vitakészség és a közösségi szellem javítása, fejlesztése révén az oktatás még hatékonyabbá tétele volt.

Jelen írásunkban hallgatókkal, oktatókkal folytatott beszélgetések alapján megpróbálunk képet adni a kiscsoportos oktatás mai helyzetéről, arról, hogyan vált be ez a forma.

Csaknem húszan ülnek a kiscsíny tanteremben, s figyelmesen hallgatják társukat, amint referátumát olvassa fel. Néhány perc elteltével befejeződik az „előadás”, az oktató, anélkül hogy bármit hozzáfűzne a hallgatókhoz, a csoportra mutat, s a véleményüket kéri. Először csak párán jelentkezik, s egyenként elmondják észrevételeiket a témával kapcsolatban. Egy idő után azonban vége szakad a fegyelmegőszívésnek, egyre többen szólalnak hozzá — már kézfelnéműjtés nélkül. *Mintegy kerekasztal-beszélgetéssé alakul át a szeminárium, a lányok-fiúk mind jobban beleélik magukat a vitába. Lassan a végéhez közeledik a foglalkozás, a tanár összegzi az érveket és ellenérveket, majd elmondja a szerinte helyes álláspontot. Ez láthatóan a vita folytatására ösztökéli a társaságot, a rendelkezésre álló idő azonban lejár.*

A helységből kifelé menet G. állít meg és elégedetten sóhajt fel:

— Végre ez egy igazi jó óra volt! Becsületszavamra nagyon élveztem.

— Miért, a legtöbbje nem ilyen?

— Hát bizony, volt már néhány csapnivalóan rossz is. Tudod, jó dolog lenne ez a kiscsoport, csak szerintem nem eléggé hatékony. Ha egy-egy izgalmas témáról van szó, akkor igen nagy az érdeklődés, a mozgás — ahogyan az most is történt. De nem ez az általános! Valóban jó referátumot például csak nagyon ritkán hallhat az ember. A többség puszta kimásolja valamilyen szakkönyvből vagy folyóiratból a témával kapcsolatos anyagot, s anélkül, hogy feldolgozná, valami kis pluszt tenne hozzá, egyszerűen felolvassa. Ez az esetleges vitának is nagy kárát van. Néha meg az oktatóval is baj van: túlzottan merev, s nem engedő kibontakozni a véleménycsereit. Szerintem egyik sem helyes megoldás. Minden foglalkozásnak olyannak kéne lennie, mint a mostani volt.

Dr. Józsa Zoltán alig pár hónapja szerzett diplomát a jogi karon, de mint leendő oktatót továbbra is foglalkoztatja a kiscsoportos oktatás:

— Eddig mint hallgató gyűjttem össze tapasztalataimat ezekről a foglalkozásokról. Úgy tűnik, a bennük rejlő lehetőségek ellenére, a legnagyobb részük puszta formális. Ennek okát pedig abban látom, hogy az oktatókban ugyan megvan a megfelelő hozzáállás, de hasonló szintű befogadó közegre lenne szükség a jó munkához. Csaknem valamennyi csoportban megfigyelhető, hogy van három-négy valóban jól felkészült, érdeklődő, vitaközös szellemű ember, a többiek viszont csak unatkoznak az órákon, rajzolgatnak, rejtvényt fejtenek, egyszerűen alig várják a foglalkozás végét.

— Mint leendő tanár, hogyan látod ennek a képzési formának a jövőjét?

— Az előbb említettekkel van összefüggésben: úgy érzem, hiányzik a diákok többségéből az elhivatottság, a kellő szakmai érdeklődés. Sokan például csak akkor vesznek a kezükbe szakirodalmat, ha referátumot kell készíteniük. Tehát szerintem mindeztől hiányzik az alapvető tudás, az oktatóknak alapos felkészültséggel, érdeklődéssel valóban számot tartó témák beszérvélogatásával, a hallgatóknak pedig folyamatos tanulással.

Az eddig leírtakkal kapcsolatban nem egy hallgatótól hallhattuk már védekezésként: *egy tanártól egyből azért nem készült fel rendszeresen a foglalkozásokra, mert nem látja értelmét annak, hogy olyan dolgokra pazarolja az idejét, amikre a későbbiekben úgysem lesz szüksége”. Akadnak, akik az oktatók módszereit kifogásolják. „dedósnak” tartva azokat. Masok arra hivatkoznak, hogy a kiscsoportoknak inkább a jó közösségi kialakításában, a közvetlenebb kapcsolatok megteremtésében, egymás jobb megismerésében van döntő szerepük. Ez utóbbi felfogást látszik igazolni a jogi kar egyik éviolyamán néhány esztendővel ezelőtt kipróbált kezdeményezés. A kísérlet lényege olyan módszer bevezetése volt, amelynek segítségével egy-egy kiscsoport tagjai egymást értékelik felvéve munkájuk alapján: egytől ötig terjedő számjegyekkel mindenki osztályoz mindenkit, figyelembe véve a csoporttag tanulmányi, közösségi és társadalmi munkáját, általános emberi magatartását. Ennek megfelelően azután elkészítik a csoportban levők rangsorát. A kezdeményezés sajnos csupán kísérlet maradt — a kiscsoportoknál e célját tekintve nem ártana ismét feltüntetni, esetleg továbbfejlesztett változatban újra megpróbálkozni vele.*

Oktatókat is kértünk meg arra, mondják el tapasztalataikat, benyomásaikat a kiscsoportos foglalkozásokról. A Természettudományi Kar dékánuságában rögtönzött kerekasztal-beszélgetésre invitál meg dr. Vincze Irén dékánhelyettes. Partnereink még dr. Kiss László és dr. Szivovics Lajos.

Előljáróban mindannyian egyetértenek abban, hogy a kiscsoportos oktatási rendszer jó, mert az állandó, folyamatos tanulásra serkenti a hallgatókat, s ez a foglalkozásvezető tanár munkáját is nagymértékben segíti. Sajnos, azonban a karon szinten a teremihiány, részint a tanárszakosoknál a tantervi előírások miatt nem válhatott általánossá. A vegyészknél viszont például igen nagy a

tanszékvezető kiket jelöl ki a foglalkozások vezetésére. Ebben ugyanis nemcsak a szakmai felkészültségnek, hanem az emberi tartásnak, a közösséghez való közeledni-tudásnak is jelentős szerepe van.

Végeztül a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán és a JATE Állam- és Jogtudományi Karán jártunk. A főiskolán dr. Nagy Antal főigazgató-helyettes mondta el észrevételeit, tapasztalatait: — Először a marxista-leninista tárgyaknál vezettük be a tanulócsoporthoz foglalkozásokat. Később tovább szélesítettük a kört: s a Neveléstudományi, majd a Pedagógiai Tanszék is bekapcsolódott ebbe a munkába. A szaktanszéknek azonban nem kerülhetett sor a bevezetésére, elsősorban a személyi és tárgyi feltételek hiánya miatt. A tanulócsoporthoz kialakításával lehetőség nyílt az előadások és a szemináriumok arányának megváltoztatására is. Azelőtt ez az arány hetven-háromszázalék volt az előadások javára. Ma már sikerült ezt megfordítanunk hatvan-negyven százalékos arányban.

— Melyek az előnye, illetve hátrányai ennek a képzési formának?

— Előnyeik között említhetem, hogy ebben az oktatási formában a közvetlen kontaktus révén sokkal jobban a tanár és a diák közötti munkakapcsolat. Több idő jut a hallgatói véleménynyilvánításra, s egyúttal a felmerülő kérdések megvitatására is. Nagyban segíti az elmélet összekapcsolását a gyakorlattal, jobban felkelti a hallgatók érdeklődését. Hátrányként az mondható el, hogy bizonyos főképp háttérbe szorul az egyes témák közötti összefüggések feltárása. Főiskolánkon az a gyakorlat, hogy ennek kiküszöbölésére félévenként két-három ügyrevezetett szintéziselőadást is tartunk.

Az Állam- és Jogtudományi Karon nemrég készült el a kiscsoportos oktatási forma legfontosabb tapasztalatairól szóló jelentés. Dr. Papp Imác dékánhelyettes ennek ismeretében összegezte a benyomásokat:

Kiscsoportos foglalkozás

jelentősége, különösen a laboratóriumi foglalkozásokon. Mint dr. Szivovics Lajos — aki öt éve dolgozik kiscsoportokkal — mondja:

— Nagy előnye ennek a formának, hogy több a lehetőség az azonnali kontrollálásra, a demonstrációkra való kellő felkészülésre. A tanár-diaák kapcsolat még jobbá tételében is nagy segítségünkre van, ugyanis a korábbi oktatási formánál szinte semmilyen visszajelzést nem kaptunk a hallgatóktól, erre most minden lehetőség adott. Ami hátránya lehet, hogy a diákok nem találkoznak egységiesen a tananyaggal. Gondot jelent még nálunk a teremhiány mellett, hogy kevés a jegyzet. Ez pedig a hallgatók felkészülésében okoz problémákat.

A elmondottakhoz dr. Kiss László még hozzátárazza:

— Korábban kifogások merültek fel az előadásokkal szemben, hogy túl sok, illetve az oktató csupán leadja az anyagot, utána mintha elvágták volna. Ma már az a gyakorlat, hogy a tanár nem mond el mindent. Az érdekesebb témákat a tanulócsoporthoz foglalkozásokon részletesen megbeszéljük. Így az oktató is tehermentesítve van, s a kiscsoportos órák segítenek a hallgatók önállóvá nevelésében.

Beszélgetésünk során szóba került az is, *külső kérdés, hogy a*

Östörténetünk kutatásáról

Háromnapos tudományos ülést rendeztek Szegeden — március 7-8-9-én — a honfoglalás előtti magyarság történetével foglalkozó tudományágak képviselői, hogy megvitassák a magyar östörténeti kutatások eredményeit és tennivalóit. Az MTA szegedi Biológiai Központjában összegyűlt több mint száz magyar östörténeti kutatással foglalkozó szakembert a rendezők — a Szegedi Akadémiai Bizottság östörténeti munkaközössége és a Jószef Attila Tudományegyetem kilenc tanszéke — nevében dr. Szókefalvi-Nagy Béla akadémikus, a SZAB elnöke köszöntötte. A tanácskozási megnyitóján részt vett dr. Tamasi Mihály, a megyei pártbizottság osztályvezetője és Szántó Tivadar, a Szeged városi pártbizottság osztályvezetője. Megnyitó előadást Róna-Tas András egyetemi tanár tartott. Rávilágított arra, hogy a magyar nemzet östörténete egyre jobban az érdeklődés középpontjába kerül, fellendültek a vele kapcsolatos vizsgálódások. Ennek eredményeit a különböző tudományok képviselői éppen ezen a háromnapos tudományos ülészenek vitták meg. A témakör elméleti

kérdései tisztázásának és módszertani fölmérésének, tapasztalatcserejének szándékával vettek részt a konferencián a magyar östörténettel foglalkozó történészek, régészek, nyelvészek, néprajzosok, antropológusok, éremtörténészek, szövegfilológusok, történelmi térképtanál, zenetörténettel és más segédtudományokkal foglalkozók. Az első napon az elmélet és a módszertan témaköréből tíz előadás hangzott el. Március 8-án és 9-én pedig több előadásban számoltak be eredményeikről és a feladatokról az V-X. századi magyar történelem kutatói. Az előadásokat élénk érdeklődés kísérte és vita követte. A magyar östörténettel foglalkozó kutatók tanácskozásának kiemelkedő eseménye volt dr. Köpeczi Béla akadémikusnak, az MTA történettudományi osztályvezetőjének előadása a probléma-tudományfilozófiai háttéréről és tudománypolitikai aktualitásáról. Az MTA főtitkárhelyettese egyébként elismeréssel szólt a Szegeden folyó kutatásokról és bejelentette azt is, hogy az akadémia kiemelt támogatásban részesíti ezt a komplex kutatási témát.

Tudományos tanácskozások

Több tudományos ülésre került sor márciusban a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Szegedi Akadémiai Bizottság rendezésében.

Március 6-án, a SZAB-székház üléstermében dr. Szabó György, dr. Kovács Ádám, dr. Kelemen János, dr. Nemessányi Zoltán és dr. Szabó Márta tartottak előadást.

Március 13-án újabb tudományos ülést rendeztek, ennek programjában a Szolnok megyei Hétfényi Géza Kórház-Rendelőintézet orvosainak esztibermutatói és előadásai szerepeltek. A március 20-i ülésen dr. Job-

ba György, dr. Kupecz Ilona és dr. Mojzes László előadásai hangzottak el.

A SZOTE Gyógyszerészeti Vegytani Intézetének 15 éves tudományos működése alkalmából rendeztek tudományos ülést a Gyógyszerésztudományi Karon március 21-én. Dr. Vinkler Elemér, tanszékvezető egyetemi tanár bevezetője után dr. Szabó János, dr. Lázár János és dr. Stájer Géza tartott előadást, majd dr. Petri Gábor az egyetem rektora méltatta az intézet munkáját.

Alakuló ülés

Március 12-én délután tartotta alakuló ülését a Magyar Pszichológiai Társaság dél-magyarországi szekciója. A Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyéből összegyűlt szakembereket dr. Szókefalvi-Nagy Béla akadémikus, a Szegedi Akadémiai Bizottság elnöke köszöntötte, majd dr. Károlyi Lajos, a pszichológiai tudományok doktora, a Magyar Pszi-

chológiai Társaság tiszteletbeli elnöke tartott előadást. Ezt követően a szekció két társelnöke — dr. Geréb György, a pszichológiai tudományok doktora, tanszékvezető főiskolai tanár és dr. Duró Lajos, a pszichológiai tudományok kandidátusa, tanszékvezető egyetemi docens — ismertették a területi szervezet feladatait és az évi munkatervét.

ACTA HISTORICA

Az ACTA HISTORICA LXIV. kötete két értekezést tartalmaz. A Pénz és ember, a pénz a XVII. századi történeti apropóján című tanulmány szerzője José-Centil da Silva professor, aki évekkel ezelőtt vendége volt egyetemünknek és már korábban is publikált a történeti tanszék aktájában. Jelen tanulmányában a pénz szerepét vizsgálja a XVII. századi gazdasági rendszerben Észak-Itáliában. E korban kizárólag fémpénzek vannak forgalomban. A szerző kétféle pénzt különböztet meg: az arany és ezüst pénzek, melyeknek van belső értékük és a „munkapénzek”, melyeknek nincs. Ez utóbbiak szolgálnak a munkabérek fizetésére, kisebb vásárlások lebonyolítására. Az arany és ezüst pénzek a kincsképzés és a nagykereskedelempénzek eszközei. A kétféle pénz közötti árfolyamkülönbség növeli a spekulációt, a pénzkereskedelmet és így nagy haszonnak lesz forrása. Ha a pénz értéke eredeti értékének 50 százaléka alá esik,

akkor már funkcióját többé nem képes ellátni. A XVIII. századtól a kialakuló új fizetési rendszerek központja már nem Itália, hanem London és Amsterdam. Varga Ilona: Az államháztartás új vonásai a XVII. századi Oroszországban című tanulmányában azt vizsgálja, hogy a XVII. századi Oroszországban az államszervezetben jelentkező régi kereteket szétfeszítő tendenciák milyen forrásokra támaszkodtak, az államháztartás milyen forrásokból fedezte az átalakítás hoz szükséges eszközöket. Az adó- és vámrendszert, a kereskedelmet és a monopóliumok helyzetét vizsgálja a szerző arra következtetésre jut, hogy a század eleji politikai-gazdasági változást az orosz államnak különféle reformokkal sikerült áthidalnia. A fejlődés anyagi alapjainak biztosításához a polgárság eszköze volt. Erős polgári réteg nem alakult ki, a hatalom csupán eszközként használta fel.

SZALAY ZOLTÁN